

[Paul Dam.]

Vi har i forslaget og i det dertil hørende materiale udtrykkelig peget på behovet for en strukturrationalisering, og vi har peget på en række vanskeligheder, som skyldes efterspørgselsforholdene, konjunkturaftætningen osv. — noget, som viser et helt andet og for mig at se et betydeligt videre syn på tingene, end man kunne få indtryk af ved at høre handelsministerens tale. Det er rigtigt, at det er væsentligt, at vi stiler mod økonomisk vækst og fuld beskæftigelse, og at det gør vi ikke ved at opretholde alle de nuværende virksomheder i deres nuværende form.

Det er fuldstændig klart. Vi gør det ved at gøre det muligt for de virksomheder, der er i en dynamisk udvikling, at gennemføre den, at skaffe kapital dertil. Vi gør det ved, at vi sikrer virksomheder, som i øvrigt ud fra et bredere synspunkt er sunde, at de ikke bliver nedlagt på grund af tilfældige kapitalinteresser. Jeg vil gerne her nævne — desværre kan jeg ikke citere, men kun referere — at da man i Sverige forelagde forslaget om det statslige kreditinstitut, pegede man på noget, som forekommer mig væsentligt — og som også ligger bag vort forslag her — nemlig at der ofte er en modsætning mellem de rentabilitetskriterier, der anlægges i enkeltvirksomheder, og de rentabilitetskriterier, som samfundet må anlægge.

Det forslag, vi her har fremsat, er naturligvis fremskyndet af krisen omkring Burmeister & Wain, men vi har ikke troet, at Burmeister & Wains problemer i dag eller inden for en kort periode kunne løses på denne måde. Vi må afvente resultatet fra det udvalg, som forhåbentlig snart er færdigt med at undersøge forholdene, og så se, hvad der kan gøres. Men vi ønsker med den givne anledning at pege på, at der meget vel kan være situationer, hvor en virksomheds kapitalejere alene på grundlag af betragtninger over kapitalens afkast vil træffe beslutninger af meget vidtrækkende betydning, og hvor man i øvrigt må sige: denne kapital kan måske isoleret betragtet opnå en større rentabilitet andetsteds; men hvad med de øvrige produktionsfaktorer, der er indblandet?

Man taler meget om omskoling, og det er klart, at det er noget, der må foretages,

når der er en stærk udvikling i samfundet, når der er en mobilitet af de forskellige produktionsfaktorer. Men man må dog i en samfundsmæssig rentabilitetsbetragtning tage dette med: hvad koster det samfundet at imødekomme kapitalejernes interesser — altså hvad koster det i omskoling, hvad koster det i tab af arbejdskraftens effektivitet? Samfundsmæssigt er der en række omkostninger forbundet med, at man fjerner arbejdskraften fra en eksisterende virksomhed, og det kan meget vel være — jeg er ikke i stand til at vurdere, om det er tilfældet i Burmeister & Wain, det er blandt andet det, vi har undersøgelsesudvalget til at finde ud af — at det tab for samfundet, som ligger her, er så meget større end den gevinst, en flytning af kapitalen ville kunne medføre, at man ud fra samfundsmæssige synspunkter må sige: det er ikke samfundsmæssigt rentabelt at tage denne beslutning.

Vort forslag her drejer sig jo om mange ting, og der er meget, der er ført ind i diskussionen; jeg skal undlade på dette sene tidspunkt at komme dybere ind på det; men jeg vil gerne sige, at det centrale i forslaget er spørgsmålet om bestemmelsesretten over erhvervslivet. Vi tror ikke — vi ved meget vel, at man i måske alle andre partier i denne sal er af en anden mening — men vi tror altså ikke, at erhvervslivet, at produktionen, at beskæftigelsen, at samfundet som helhed er tjent med, at bestemmelsesretten i dansk erhvervsliv alene ligger hos kapitalejerne. Vi tror, det er nødvendigt, at staten får en betydelig medindflydelse, og vi tror, det er nødvendigt, at også de ansatte i virksomhederne får en indflydelse lige med kapitalejerne.

Det er jo faktisk sådan, at den gældende opfattelse har medført, at kapitalen, denne ene produktionsfaktor, har fået en eneret til at bestemme, hvorledes hele udviklingen skal være. Vi tror, at det er forkert; vi ønsker en anden form for bestemmelsesret, og vi tror, at man netop derigennem sikrer den højest mulige levestandard for befolkningen, den størst mulige produktion og beskæftigelse og den størst mulige økonomiske vækst. Vi har ingen overtro på, at netop kapitalejerne og deres repræsentanter skulle være langt bedre egnede til at lede samfundet på det økonomiske område. Vi